

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ Ή ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ;

Χριστόφορου Σεβαστίδη, Δ.Ν. – Εφέτη,

5 Ιουνίου 2020.

Ο παραπάνω αυστηρά μανιχαϊκός τρόπος που εισάγεται για συζήτηση ένα κεφαλαιώδες ζήτημα όπως ο σκοπός στον οποίο οφείλει να υποτάσσεται μία κορυφαία κρατική λειτουργία, δεν είναι ούτε υπερβολική ρητορεία ούτε εμπεριέχει κάποιου είδους ιδεολογική προκατάληψη. Αποτελεί μία ακριβή αποτύπωση της πραγματικότητας όπως αυτή διαμορφώνεται με μορφή καταγιστική εδώ και μερικά χρόνια. Επιβεβαιώνεται από το περιεχόμενο του σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης του οποίου ολοκληρώθηκε η διαβούλευση με τίτλο «Ρυθμίσεις για το Ελεγκτικό Συνέδριο και διατάξεις για την αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης» και τελεί σε αδιάσπαστη ενότητα με το

σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τίτλο «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας ... και λοιπές διατάξεις», καθώς εξυπηρετεί την ίδια λογική.

Στη Γενική Συνέλευση της Ένωσής μας στις 14 Δεκεμβρίου 2019 αναφέρθηκα σε μία αντίληψη, που προσπαθεί να κερδίσει έδαφος σε πολλές κοινωνίες και απαιτεί την αξιοποίηση της Δικαιοσύνης ως μοχλού οικονομικής ανάπτυξης μιας Χώρας. Η θεωρία αυτή του συσχετισμού Δικαιοσύνης και επενδύσεων καλλιεργείται ήδη από καιρό στην ΕΕ. Ο Γιούνκερ σε μια ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης το 2016, η οποία εκφωνήθηκε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 14 Σεπτεμβρίου 2016 σημείωσε ότι «τα αποτελεσματικά συστήματα δικαιοσύνης στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη και υπερασπίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα». Όμοια και η Επίτροπος Viviane Reding επισήμαινε ότι η ελκυστικότητα μιας χώρας ως τόπου πραγματοποίησης επενδύσεων και ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας ενισχύεται από την ύπαρξη ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Την ίδια λογική υπηρετούν πολλές δεξαμενές σκέψης και διεθνείς οργανισμοί. Σε μελέτη του 2017 που εκπονήθηκε από το ευρωπαϊκό Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) καταγράφεται συσχέτιση μεταξύ της βελτίωσης της αποδοτικότητας των δικαστηρίων και του ποσοστού ανάπτυξης της οικονομίας καθώς και μεταξύ της αντίληψης που έχουν οι ιδιοκτήτες και τα στελέχη επιχειρήσεων για την ανεξαρτησία του συστήματος της Δικαιοσύνης και της αύξησης της παραγωγικότητας. Ίδιες μελέτες με εξαγωγή όμοιων συμπερασμάτων έχουν γίνει από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, τον ΟΟΣΑ, το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ και την Παγκόσμια Τράπεζα.

Ήδη από τον Ιούλιο του 2019 είχε διαφανεί μία από τις προτεραιότητες της Κυβέρνησης που ήταν η σύσταση «ειδικών τμημάτων στα δικαστήρια όπου θα εκδικάζονται ειδικού χαρακτήρα υποθέσεις (όπως επενδύσεων, εμπορικών συμβάσεων, ανταγωνισμού κ.α.) από δικαστές με αντίστοιχη εξειδίκευση» (βλ. ανάρτηση στην ηλεκτρονική σελίδα www.capital.gr της 15ης Ιουλίου 2019). Κατά την περίοδο συζήτησης του νέου αναπτυξιακού νόμου (ν. 4635/ΦΕΚ Α' 167/30-10-2019) τέθηκε και πάλι στο τραπέζι η εξαγγελία της Κυβέρνησης, «με δεδομένο πως βασικός αποτρεπτικός παράγοντας στην διαδικασία προσέλκυσης επενδύσεων θεωρείται από όλους τους επενδυτές, ο πολύ αργός ρυθμός απονομής Δικαιοσύνης» (βλ. ανάρτηση στην ηλεκτρονική σελίδα www.dikastiko.gr της 31ης Αυγούστου 2019). Στη συνέχεια στο ίδιο θέμα αναφέρθηκε και ο Υπουργός Δικαιοσύνης ο οποίος στις 19-11-2019 μιλώντας κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. του Σ.Ε.Β. πέρα από την ιδιαίτερη αναφορά στην ενίσχυση της διαμεσολάβησης ως τρόπου επίλυσης διαφορών, ανακοίνωσε την πρόθεση του Υπουργείου «να συστήσει ειδικά τμήματα στα δικαστήρια όπου θα εκδικάζονται εθνικές και διασυνοριακές υποθέσεις ανταγωνισμού και επενδύσεων» (βλ. ανάρτηση στην ηλεκτρονική σελίδα www.topontiki.gr της 19ης Νοεμβρίου 2019). Στις 6-4-2020 η εφημερίδα «Καθημερινή» με τίτλο «Και η Δικαιοσύνη στη μάχη ανάταξης της οικονομίας» κάνει λόγο για ίδρυση ειδικών τμημάτων στα Δικαστήρια που θα δικάζουν fast track υποθέσεις σημαντικού

Το «επαναστατικό» σχέδιο της Κυβέρνησης για τη Δικαιοσύνη

Χριστόφορου Σεβαστίδη, ΔΝ- Εφέτη

17 Ιουνίου 2020

Για λίγους πλέον συναδέλφους το χθεσινό δημοσίευμα της εφημερίδας «ΕΣΤΙΑ» που αποκαλύπτει τις προθέσεις της Κυβέρνησης για τη Δικαιοσύνη ήταν κεραυνός εν αιθρία. Τα προμηνύματα είχαν έρθει εδώ και καιρό. Η ιδιωτικοποίηση της Δικαιοσύνης με τη μορφή της υποχρεωτικής ιδιωτικής διαμεσολάβησης, η παράταση του δικαστικού έτους με αναπόδραστη συνέπεια την αύξηση της δικαστικής ύλης και τέλος το Σχέδιο Νόμου για τη δημιουργία των «επενδυτικών» δικαστηρίων που μετατρέπουν τη Δικαιοσύνη από ουδέτερο κριτή σε μοχλό οικονομικής ανάπτυξης της Χώρας, σε προστάτη των επενδυτών, έδειχναν την συνολική πορεία και τους σχεδιασμούς. Για όλα αυτά είχαμε έγκαιρα επισημάνει τους κινδύνους, δώσαμε τη μεγαλύτερη δυνατή δημοσιότητα τόσο σε επίπεδο Γενικής Συνέλευσης όσο και με άρθρα στον Τύπο και στα πολιτικά κόμματα της Χώρας.

Μιλώντας στο «Forum των Δελφών» ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, κ. Πικραμμένος, παρουσίασε το σχέδιό του για τη Δικαιοσύνη που οραματίζεται. Μια Δικαιοσύνη με διαχωρισμό των Δικαστών σε τακτικούς και επί θητεία. Με ουσιαστική κατάργηση της συνταγματικής πρόβλεψης περί ισοβιότητας και με διαρκείς εξετάσεις των τακτικών δικαστών κατά τα πρότυπα του Στρατού, με μείωση του αριθμού των δικαστικών λειτουργών, με κατάργηση της επετηρίδας. Κι' ας μην βιαστεί κανείς να δώσει προσωπικό χαρακτήρα στις συγκεκριμένες προτάσεις του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης ή να αναρωτηθεί πως γίνεται να διατυπώνονται τέτοιες σκέψεις από έναν πρώην Πρόεδρο Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ας ψάξει καλύτερα να εντοπίσει τη χρονική συγκυρία και τους στόχους που εξυπηρετούνται.

Εδώ και μήνες ορισμένοι απεργάζονταν σχέδια ανατροπής του Προεδρείου της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων γιατί η φωνή του και οι θέσεις του δεν άρεσαν στην Κυβέρνηση. Με μεθοδεύσεις και αξιοποιώντας την πλειοψηφία στο ΔΣ οδήγησαν την Ένωση σε ορισμό δοτής διοίκησης από τα Δικαστήρια, η οποία δεν θα έχει ουσιαστικό λόγο, παρά μόνο την εντολή να διενεργήσει εκλογές μετά από κάποιους μήνες. Η «νεκρή» αυτή περίοδος είναι ιδανική για να έρθουν προς ψήφιση καταγιστικά νομοθετικά μέτρα, χωρίς καμία αντίδραση από την μεγαλύτερη Δικαστική Ένωση που αριθμεί περισσότερους από 2.500 Δικαστές και Εισαγγελείς. Κι' αν κάναμε κριτική στον Υπουργό Δικαιοσύνης τις προηγούμενες φορές ότι δεν καλούσε τις Δικαστικές Ενώσεις για συζήτηση σε σοβαρά θέματα, που αφορούν την Δικαιοσύνη, τώρα έχει τη δικαιολογία της έλλειψης θεσμικού συνομιλητή όσον αφορά την πολιτική Δικαιοσύνη (Αλήθεια μήπως αυτό το διάστημα ο Υπουργός Δικαιοσύνης συνομιλήσε με κάποια Δικαστική Ένωση για το ζήτημα αυτό;). Η επιλογή αυτής της χρονικής συγκυρίας δεν είναι τυχαία. Κανείς βέβαια δεν τρέφει αυταπάτες ότι η πλειοψηφία του ΔΣ που στάθηκε επάξια στο ρόλο του Σάντσο Πάντσα και συναίνεσε σε όλα τα προαναφερόμενα νομοθετικά μέτρα (ιδιωτική διαμεσολάβηση, παράταση του δικαστικού έτους, επενδυτικά δικαστήρια), που δεν βρήκε να πει μια κουβέντα για τις πολιτικές παρεμβάσεις στο έργο των εισαγγελικών λειτουργών στην υπόθεση των διώξεων στο Κουκάκι, ούτε για τη μείωση της χρηματοδότησης του ΤΑΧΔΙΚ, ούτε για την ανακατανομή των θέσεων στα Εφετεία,

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 1

**ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ
Ή ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ;**

οικονομικού ενδιαφέροντος (ανταγωνισμού, ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, προσωπικών δεδομένων, διασυνοριακού ενδιαφέροντος, εμπορικές και οικονομικού ενδιαφέροντος που διαθέτουν στοιχεία αλλοδαπότητας). Μάλιστα στο δημοσίευμα αναφέρεται ότι ο νέος θεσμός «που θα συμβάλει καθοριστικά στην ανάταξη της οικονομίας... προβλέπεται να υπηρετηθεί από δικαστές έμπειρους, που είτε διαθέτουν ανάλογη εμπειρία είτε έχουν μεταπτυχιακούς ή διδακτορικούς τίτλους σπουδών. Σημαντικό στοιχείο των νέων ρυθμίσεων αποτελεί και η πρόβλεψη ώστε σημαντικά αναπτυξιακά προγράμματα να εκδικάζονται κατ' εξαίρεση όχι μόνο από τα ειδικά τμήματα των πολιτικών ή διοικητικών δικαστηρίων, αλλά κατευθείαν και σε ανώτερο δικαιοδοτικό βαθμό...». Τέλος στην ηλεκτρονική σελίδα www.dikastiko.gr της 12ης Απριλίου 2020 δικαιολογείται ο στόχος των νέων ειδικών τμημάτων των Δικαστηρίων προκειμένου οι υποθέσεις «να δικάζονται σε χρόνους που θα καθιστούν τη χώρα «κανονική» για τους επενδυτές, δηλαδή να καταργηθεί ένας εκ των βασικών ανασταλτικών παραγόντων για την προσέλκυση επενδύσεων». Με το Σχέδιο Νόμου προβλέπεται στη Δεύτερη Ενότητα και ειδικότερα στο άρθρο 361 η συγκρότηση ειδικών τμημάτων πολιτικών δικαστηρίων. Ειδικότερα προβλέπεται η δυνατότητα να συσταθούν στα Πρωτοδικεία και Εφετεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης ειδικά τμήματα για την εκδίκαση των αγωγών που αφορούν διαφορές από ηλεκτρονικές επικοινωνίες, ενέργεια, προσωπικά δεδομένα. Στο ίδιο άρθρο προβλέπεται ότι «σε κάθε περίπτωση η εκδίκαση των υποθέσεων της παρ. 1 και η έκδοση αποφάσεων γίνονται κατά απόλυτη προτεραιότητα».

Είναι κοινός τόπος ότι στα μεγάλα Δικαστήρια της Χώρας πλάι στα ειδικά τμήματα του Ενοχικού, Εμπραγμάτου, Οικογενειακού δικαίου λειτουργούν και τμήματα Εμπορικού δικαίου που ασχολούνται με την επίλυση όλων των εμπορικών διαφορών. Στο Πρωτοδικείο Αθηνών μάλιστα λειτουργεί εκτός από το γενικό τμήμα του Εμπορικού και Ειδικό τμήμα με εξειδίκευση στα σήματα, στον ανταγωνισμό και στην πνευματική ιδιοκτησία. Ποια είναι συνεπώς η καινοτομία που πρόκειται να εισαχθεί και τι συνέπειες θα έχει; Μέχρι σήμερα η κατανομή των δικαστικών λειτουργιών στα τμήματα ενός Δικαστηρίου γίνεται αναλογικά με τον αριθμό των υποθέσεων που εισάγονται και εκκρεμούν σε κάθε διαδικασία, ώστε να μην παρατηρείται μια ιδιαίτερα μεγάλη καθυστέρηση σε κάποιο από αυτά σε σύγκριση με τα υπόλοιπα. Ούτε οι ολομέλειες των Δικαστηρίων, ούτε η εκτελεστική εξουσία δεν θα μπορούσαν, χωρίς κάποια προφανή δικαιολογητική βάση, να δώσουν ιδιαίτερη προτεραιότητα στην εκδίκαση μιας συγκεκριμένης κατηγορίας υποθέσεων σε βάρος των υπολοίπων, γιατί με τον τρόπο αυτό θα εισάγονταν μια ειδική μεταχείριση κατά την απόλυση ενός συνταγματικού δικαιώματος, όπως εν προκειμένω της παροχής έννομης προστασίας. Κατά καιρούς ο νομοθέτης επέβαλε τη συντομότερη έκδοση δικαστικών αποφάσεων, που αφορούν ωστόσο σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (π.χ. εργατικές διαφορές).

Οι επιχειρηματίες και οι επενδυτές δεν θα μπορούσαν υπό οποιαδήποτε προσέγγιση και ερμηνεία να ενταχθούν στις ευαίσθητες κοινωνικές κατηγορίες. Μετά την ικανοποίηση από τα τέλη του προηγούμενου έτους του χρόνιου αιτήματός τους (του Σ.Ε.Β., του ΕΒΕΑ) για θεσμοθέτηση εναλλακτικών μορφών επίλυσης των διαφορών, όπως η ιδιωτική διαμεσολάβηση, φαντάζει αρκετά αντιφατικό και ακατανόητο να είναι οι πρώτοι που επιδιώκουν την ταχύτερη και προνομιακή εκδίκαση των υποθέσεών τους από τα Δικαστήρια. Η απάντηση στις ανησυχίες των επενδυτών για ταχύτερη επίλυση των διαφορών τους θα μπορούσε να είναι η υποχρεωτική προσφυγή και η έκδοση πορίσματος από τις εταιρίες ιδιωτικής διαμεσολάβησης, καθώς η εναλλακτική αυτή μέθοδος απονομής δικαιοσύνης έχει προωθηθεί από τους ίδιους τους επιχειρηματίες ως ένας πολιτισμένος και γρήγορος τρόπος που παρακάμπτει την δυσκίνητη και πολλές φορές αναποτελεσματική κρατική Δικαιοσύνη. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ιδιωτικές εταιρίες διαμεσολάβησης που οι ίδιοι προωθούν και χρηματοδοτούν, θα υπέσκαπτε το κύρος που επιχειρούν εναγωνίως να τις προσδώσουν. Οι επενδυτές εξάλλου, σε αντίθεση με την πλειονότητα των πολιτών, θα έχουν την οικονομική δυνατότητα να ολοκληρώσουν τις πολύωρες και δαπανηρές συζητήσεις ενώπιον των διαμεσολαβητών. Η Δικαιοσύνη οφείλει να έχει στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της τη μεγάλη πλειοψηφία, που στερούμενη οικονομικών πόρων, χρόνου και ειδικών συμβουλών, προσβλέπει στο Κοινωνικό Κράτος και στις δομές του.

Η δημιουργία νέων τμημάτων και η στελέχωσή τους με ανθρώπινο δυναμικό ισοδυναμεί κατά λογική ακολουθία με αποδυνάμωση των υπόλοιπων τμημάτων, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο αριθμός των υπηρετούντων δικαστικών λειτουργών παραμένει αμετάβλητος. Θα χρειαζόταν πιστεύω αρκετή προσπάθεια για να πείσει κανείς τον εργαζόμενο που περιμένει να δικαστεί η υπόθεσή του για μη καταβολή δεδουλευμένων, τον γονιό που περιμένει να του επιδικαστεί η μηνιαία διατροφή για τα τέκνα των οποίων έχει την επιμέλεια, τον τραυματισθέντα από τροχαίο ατύχημα που διεκδικεί την αποζημίωση για τα νοσήλια και την θεραπεία του, ότι οι υποθέσεις τους θα καθυστερήσουν ακόμα περισσότερο λόγω της αποψίλωσης των αντίστοιχων τμημάτων των Δικαστηρίων και αντιστρόφως της ενίσχυσης των νέων τμημάτων για τις επιχειρηματικές υποθέσεις.

Τα νέα τμήματα για τις επιχειρηματικές διαφορές όχι μόνο θα αποδυναμώσουν αριθμητικά τα υπόλοιπα τμήματα των μεγάλων Δικαστηρίων αλλά η Κυβέρνηση φιλοδοξεί να τα στελεχώσει με τους εμπειρότερους και τους κατέχοντες μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς τίτλους δικαστικούς λειτουργούς. Ορίζει σχετικά

το άρθρο 361 του παραπάνω Σχεδίου Νόμου «Στα ειδικά τμήματα της παρ. 1 τοποθετούνται με τριετή θητεία που μπορεί να ανανεωθεί, κατά προτίμηση δικαστές με εξειδίκευση ή ιδιαίτερη εμπειρία στη συγκεκριμένη κατηγορία διαφορών, η οποία προκύπτει είτε από σχετικούς μεταπτυχιακούς ή διδακτορικούς τίτλους σπουδών είτε από προγενέστερη συναφή δραστηριότητα». Πέρα από την απαράδεκτη αξιακή κατηγοριοποίηση και τον κίνδυνο ελιτισμού που ελλοχεύει σε τέτοιου είδους διαιρέσεις, ανάλογες απαιτήσεις τυπικών προσόντων δε συναντούμε σε κανένα από τα υπόλοιπα τμήματα.

Όσο κι' αν τα Συντάγματα θέτουν στο ίδιο επίπεδο αναγνωρισμένα από δεκαετίες ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, όσο κι' αν οι διακηρύξεις διεθνών οργανισμών περί Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποφεύγουν τις ιεραρχήσεις και την προτεραιοποίηση, το Κράτος αποτελεί τον μηχανισμό για την επιβολή τους. Ανάμεσα σε πολλά ίσα δικαιώματα η πολιτική εξουσία αποφασίζει την ειδική βαρύτητα που θα προσδώσει σε καθένα χωριστά. Αρκεί ωστόσο ο καθορισμός και η επιδίωξη ενός πολιτικού προτάγματος για να μεταβάλει τον προσανατολισμό ενός ανεξάρτητου κρατικού θεσμού, όπως η Δικαιοσύνη και να του δώσει μια ορισμένη κατεύθυνση; Η έμμεση υπόδειξη για το προέχον έννομο αγαθό που είναι η επιχειρηματικότητα διαποτίζει ανακοινώσεις, ομιλίες, αρθρογραφία. Στο παραπάνω άρθρο της Εφημερίδας «Καθημερινή» αναφέρεται μεταξύ άλλων: «Χωρίς τους δικαστές λένε στο Υπουργείο, δεν μπορεί να προχωρήσει ο νέος θεσμός και σημειώνουν πως οι δικαστικοί λειτουργοί πρωτίστως είναι εκείνοι που αντιλαμβάνονται και την κρισιμότητα των στιγμών και την αναγκαιότητα να αναταχθεί η οικονομία και να διευκολυνθούν οι επενδύσεις» (θυμίζει έντονα την προτροπή του Υπουργού Περιβάλλοντος προς την δημόσια διοίκηση ενόψει της κατάθεσης του πρόσφατου σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος). Γίνεται προσπάθεια να δημιουργηθεί μια κυρίαρχη συνείδηση μη επιδεχόμενη αμφισβήτησης ούτε από τους πολίτες ούτε από τους εφαρμοστές του δικαίου. Το Σύνταγμα ωστόσο που καλούνται οι δικαστικοί λειτουργοί να εφαρμόσουν, αποτελεί προϊόν ενός ιστορικού κοινωνικού συμβιβασμού και αρνείται να μπει στη λογική συγκυριακών πολιτικών επιδιώξεων.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 1

Το «επαναστατικό» σχέδιο της Κυβέρνησης για τη Δικαιοσύνη

θα πράξει τώρα κάτι διαφορετικό. Αυτό που ενδιαφέρει πρώτιστα είναι η αδρανοποίηση της Ένωσης και μάλιστα για όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ώστε να προλάβουν να ψηφιστούν όλες οι «επαναστατικές μεταρρυθμίσεις».

Ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης γνωρίζει ασφαλώς ότι ορισμένα από τα μέτρα που ισχυρίζεται ότι θα εισηγηθεί στον Πρωθυπουργό, όπως ο διαχωρισμός των Δικαστών σε τακτικούς και επί θητεία ή η κατάργηση της ισοβιότητας προσκρούουν στη βασική Συνταγματική επιταγή του άρθρου 88 παρ. 1. Εσκεμμένα ωστόσο δημοσιοποιήθηκαν περισσότερο για να δημιουργήσουν ένα σοκ και ένα κλίμα πανικού στο Δικαστικό Σώμα. Να ανοίξουν μια συζήτηση στην οποία αναγκαστικά θα συμμετέχουμε όλοι. Πίσω από αυτές τις προτάσεις κρύβονται άλλες «μεταρρυθμίσεις» εύκολα υλοποιήσιμες και με πρακτικό ενδιαφέρον για την Κυβέρνηση. Η μείωση του αριθμού των δικαστικών λειτουργών σε συνδυασμό με την κατάργηση Δικαστηρίων, ένας «δικαστικός Καλλικράτης», ήταν πάντοτε στις επιδιώξεις της Κυβέρνησης. Όταν έκανα σχετική αναφορά στη Γενική Συνέλευση του περασμένου Δεκεμβρίου, ο Υπουργός Δικαιοσύνης στη δική του τοποθέτηση αρνήθηκε κατηγορηματικά την ύπαρξη τέτοιου σχεδίου. Αποδεικνύεται πλέον περίτρανα ότι μοναδική επιδίωξη είναι η λιγότερη κρατική Δικαιοσύνη και η ενίσχυση των μορφών διαμεσολάβησης. Η Δικαιοσύνη ως εμπόρευμα με όρους κόστους – οφέλους είναι ασύμφορη και πρέπει να συρρικνωθεί. Όποιο Δικαστήριο δεν φέρνει έσοδα στο Κράτος από την επιβολή χρηματικών ποινών και ενσήμων θα θεωρείται κοστοβόρο και θα καταργείται. Οι επιχειρηματίες είτε ως έμποροι της Δικαιοσύνης, ως ιδιοκτήτες Κέντρων Διαμεσολάβησης, είτε ως διάδικοι που οι υποθέσεις τους προηγούνται των άλλων υποθέσεων και δικάζονται από δικαστές με μεγαλύτερη εμπειρία και προσόντα, έχουν πάντα προτεραιότητα. Ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης ωστόσο ανησυχεί για τον κίνδυνο ιδιωτικοποίησης της Δικαιοσύνης και τούτο διότι «έφυγαν οι διαιτησίες από την Ελλάδα και πήγαν σε διαιτησίες εξωτερικού»!!! Ο ανθρώπινος παράγοντας, η εντατικοποίηση της εργασίας των δικαστών και των εισαγγελέων που έχουν φτάσει στα όρια της εξόντωσης, δεν είναι παράμετρος που υπολογίζεται. Όπως δεν υπολογίζεται και η δυσκολία των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών να έχουν πρόσβαση στη Δικαιοσύνη. Μετά την αύξηση του κόστους με τη δημιουργία του ενδιάμεσου υποχρεωτικού σταδίου της ιδιωτικής διαμεσολάβησης, ο σχεδιασμός της κατάργησης ορισμένων Δικαστηρίων στην επαρχία θα αυξήσει ακόμα περισσότερο τις δαπάνες και θα δυσχεράνει τόσο τη μετάβαση στα Δικαστήρια όσο και την επικοινωνία του πολίτη με τον δικηγόρο του.

Στα μέτρα που «θα ταρακουνήσουν τη Δικαιοσύνη» εντάσσεται και η κατάργηση της επετηρίδας. Ένας διαχρονικός τρόπος προαγωγών στις βαθμίδες της Δικαιοσύνης που διασφαλίζει αντικειμενικότητα και αποκλείει παρεμβάσεις και αδικίες. Γι' αυτό ποτέ καμία Δικαστική Ένωση δεν έθεσε θέμα κατάργησης της επετηρίδας, κανένας Δικαστικός Λειτουργός δεν αμφισβήτησε τη σπουδαιότητά της. Ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης κατά τη δήλωσή του «ονειρεύεται όχι μια δημοσιοϋπαλληλική καριέρα στη Δικαιοσύνη, αλλά θέλει να υπάρξει

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 2

Το «επαναστατικό» σχέδιο της Κυβέρνησης για τη Δικαιοσύνη

ανταγωνισμός». Με άλλα λόγια να αρχίσει να λειτουργεί η Δικαιοσύνη με όρους ιδιωτικού τομέα. Να ανοίξουν οι πύλες της αδιαφάνειας, των παρεμβάσεων, της αναξιοκρατίας με την επιλογή «φίλων» και «αρεστών», της αδικίας, των εσωτερικών ανταγωνισμών και του αριβισμού με κάθε μέσο. Σα να μην αξιολογούνται οι Δικαστικοί Λειτουργοί κάθε χρόνο από Επιθεωρητές- Αρεοπαγίτες που κρίνουν και τα επιστημονικά προσόντα και το ήθος καθενός χωριστά, ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης έχει ένα σχέδιο «στρατιωτικοποίησης» της Δικαιοσύνης με εξετάσεις για την κρίση περί της καταλληλότητας προαγωγής κατά το πρότυπο της Σχολής Πολέμου! Μ' ένα σμπάρο δυο τρυγόνια. Και ελέγχεται η Δικαιοσύνη με την ανέλιξη ανθρώπων φιλικών προς την κάθε Κυβέρνηση και διαιρείται το Δικαστικό Σώμα με την επικράτηση της λογικής του ατομικού οφέλους που είναι πάνω από κάθε συλλογική προσπάθεια.

Η Κυβέρνηση φαίνεται να είναι διατεθειμένη να μας κάνει πολλές ακόμα εκπλήξεις καινοτόμων μεταρρυθμίσεων. Οι δικαστικοί και εισαγγελικοί λειτουργοί μπορούν να αντιδράσουν συλλογικά και αποτελεσματικά μόνο μέσα από τις Ενώσεις τους. Ενώσεις μαχητικές, δραστήριες, ανεξάρτητες. Ενώσεις που οι εκπρόσωποί τους δεν έχουν προσωπικά ωφελήματα και αναδεικνύονται από τους συναδέλφους τους με δημοκρατικές διαδικασίες. Όσο γρηγορότερα η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων βγει από το σημερινό αδιέξοδο, όσο ταχύτερα αποκτήσει δημοκρατικά εκλεγμένη διοίκηση, τόσο ουσιαστικότερη θα μπορέσει να γίνει.

ΤΟΥ Κ. ΜΙΚΡΟΥΔΗ, ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΗΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΛΑΦΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΜΜΕΛΙΟΔΙΚΕΙΩΝ;

Ως γνωστόν με τον πρόσφατο Νόμο 4689/2020 (άρθρα 63, 64) παραγράφεται το αξιόποιο των πλημμελημάτων, που έχουν τελεσθεί μέχρι και 30.4.2020, για τα οποία ο νόμος απειλεί ποινή φυλακίσεως μέχρι ένα έτος ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας. Παραγράφονται επίσης κύριες ποινές α) φυλακίσεως μέχρι έξι μηνών ή β) χρηματικές ποινές ή γ) ποινές παροχής κοινωφελούς εργασίας, εφόσον οι αποφάσεις, που τις επέβαλαν, δεν έχουν καταστεί αμετάκλητες.

Η διάταξη αυτή κινείται στη λογική των προϊσχυσάντων Νόμων 4411/2016, 4198/2013, 4403/2012, 3346/2005 (με τον Ν. 4411/2016 παραγράφονταν και αδικήματα που απειλούσαν ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο έτη) και μοιάζει αναγκαία κίνηση προς αποσυμφόρηση των πινακίων, τα οποία η πρόσφατη, σχεδόν καθολική, αναστολή της δραστηριότητας των δικαστηρίων επιβάρυνε σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το φαινόμενο της παραγραφής των αδικημάτων δια νόμου δεν είναι καινούργιο (συνά μάλιστα εξαρτάτο από τις πολιτικές συγκυρίες της εποχής, ιδίως κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο), αλλά από το 2005 και μετά συνιστά φαινόμενο επαναλαμβανόμενο, σχεδόν προβλέψιμο πλέον, σε σημείο ώστε πολλές φορές να εξαντλούνται τα ένδικα μέσα, όχι για λόγους αμφισβήτησεως της ουσιαστικής ή νομικής κρίσεως των αποφάσεων, αλλά καθαρά για λόγους σκοπιμότητας.

Αν κρίνουμε όμως από τα αποτελέσματα των προηγούμενων παρεμφερών νομοθετικών παρεμβάσεων, αυτές οδήγησαν μεν σε ικανή αριθμητική ελάφρυνση των πινακίων, όχι όμως και σε αντίστοιχη ουσιαστική μείωση του χρόνου εκδικάσεως των πλημμελημάτων, αφού τα υπό παραγραφή πλημμελήματα αφορούσαν, ως επί το πλείστον, υποθέσεις χωρίς αντιδικία και με μικρή χρονική διάρκεια εκδικάσεως. Τα οφέλη, που σίγουρα δεν πρέπει να υποτιμώνται, επήλθαν κυρίως σε επίπεδο γραμματειακής υποστήριξης και επιμελητείας (κλήσεις, επιδόσεις κλπ) και μάλλον λιγότερο σε επίπεδο ποινικού ακροατηρίου.

Όσοι θητεύουμε στα ακροατήρια των πλημμελημάτων είτε στο Πρωτοδικείο είτε στο Εφετείο, καλώς γνωρίζουμε ότι **οι πλέον χρονοβόρες υποθέσεις, οι οποίες επιβαρύνουν ουσιαστικά τα ακροατήρια, είναι τα αδικήματα της ψευδούς καταμηνύσεως, ψευδούς καταθέσεως και -παρακολουθηματικά- της συκοφαντικής δυσφημίσεως** (όταν η τελευταία συρρέει με τα παραπάνω δύο αδικήματα). Συχνότατα αρκεί έστω και μια μόνο τέτοια υπόθεση για να καλυφθεί πλήρως ο χρόνος του ωραρίου του γραμματέως. Επειδή μάλιστα, λόγω χρόνου τελέσεως, είναι συνήθως από τις πρώτες του πινακίου, το συχνότερο αποτέλεσμα είναι οι υπόλοιπες υποθέσεις να οδηγούνται στην αναβολή λόγω ωραρίου ή στην καλύτερη περίπτωση σε διακοπή. Πολλές μάλιστα από αυτές διαρκούν περισσότερες από μία συνεδριάσεις, συνηθέστατα όχι λόγω της σπουδαιότητας της υποθέσεως, αλλά της σφοδρής αντιδικίας των διαδίκων.

Δυστυχώς, σε αντίθεση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς της Πολιτείας κατά τη θέσπιση των σχετικών ποινικών διατάξεων (ιδίως των 224, 229 ΠΚ), ούτε το φαινόμενο της ψευδομαρτυρίας περιορίστηκε στα ελληνικά δικαστήρια, ούτε το αντίστοιχο των ψευδών ή προσχηματικών μηνύσεων. Έτσι, η υποβολή των σχετικών μηνύσεων για τα παραπάνω τρία αδικήματα συχνότατα αποσκοπεί στη ατέρμονη διαιώνιση μιας αντιδικίας (με την ελπίδα να ανατραπεί το δεδικασμένο επί του αρχικώς αμφισβητούμενου ζητήματος), είτε στον εκφοβισμό των πραγματικώς αδικηθέντων και των καλοπίστων μαρτύρων από την άσκηση των νομίμων δικαιωμάτων και καθηκόντων τους, είτε, ακόμη χειρότερα, στην ικανοποίηση του θυμικού δικομανών και ψυχικώς ασταθών προσώπων. Φαινόμενο που επιτείνεται από την παγία πρακτική της μη επιβολής των δικαστικών εξόδων εις βάρος του μηνυτού από τα δικαστήρια. Ως έχει εξάλλου η διάταξη του άρθρου 585 ΚΠοινΔ (σε συνδ. με την αντίστοιχη του άρθ. 468 ΚΠοινΔ), τυχόν επιβολή των δικαστικών εξόδων, είναι πιθανόν να οδηγήσει σε περαιτέρω διαιώνιση αυτών των υποθέσεων και όχι σε πραγματική αποθάρρυνση του επίδοξου μηνυτή.

Η αίσθηση της ματαιοπονίας μάλλον επιβεβαιώνεται και από τον **πολύ μικρό στατιστικώς αριθμό των καταδικαζομένων για τα σχετικά αδικήματα**, αφού για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υποστάσεώς τους απαιτείται κατά βάση άμεσος δόλος (παλαιότερες στατιστικές, που έχω υπ' όψιν μου, περιόριζαν τον αριθμό των αμετακλήτων καταδικαστικών αποφάσεων σε μόλις 4 - 5% του συνόλου). Με απλά λόγια «πολύ κακό για το (σχεδόν) τίποτα».

Με το παρόν διατυπώνονται κάποιες σκέψεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ουσιαστικό περιορισμό των σχετικών υποθέσεων. Εκ των προτέρων προϊδέαζω ότι οι σχετικές προτάσεις ίσως ξενίζουν και σίγουρα είναι δεκτικές ευπρόσωπου αντιλόγου:

1) να νομοθετηθεί μια αντίστοιχη διάταξη περί **υφ' όρον παύσεως της ποινικής διώξεως και παραγραφής των μη αμετακλήτων ποινών για τα ήδη εκκρεμή σχετικά αδικήματα**, ώστε να υπάρξει η αναγκαία "επανεκκίνηση" από μηδενικής βάσεως. Βεβαίως η παραγραφή εκκρεμών αδικημάτων δεν είναι κάτι ευχάριστο, ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι με τους παραπάνω Νόμους έπαυσε η ποινική διώξη για σοβαρότερα κατά τη γνώμη μας αδικήματα (π.χ. πρωτόδικες καταδικές έως 6 μηνών για ατιμωτικά αδικήματα, όπως κλοπές κλπ). Στην παραγραφή εξάλλου οδηγήθηκαν πολύ σοβαρότερα αδικήματα με τον νέο Π.Κ. με τη μετατροπή τους από κακούργηματα σε πλημμελήματα.

2) **Το αδίκημα της ψευδούς καταμηνύσεως να τιμωρείται κατ' έγκληση και όχι αυτεπαγγέλτως** όπως σήμερα. Η πρόταση αυτή ίσως σήμερα φαντάζει να ακροβατεί νομικά, αφού η ψευδής καταμηνύση θεωρείται αδίκημα κατά της απονομής της δικαιοσύνης. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι υπό την ισχύ του προϊσχύσαντος Ποινικού Νόμου το σχετικό έγκλημα συμπεριλαμβανόταν στα αδικήματα κατά της τιμής και τιμωρείτο μόνο κατ' έγκληση και όχι αυτεπαγγέλτως (άρθρα 334 και 343 του Π.Ν.). Η αυτεπάγγελτη διώξη επετέλεσε σε μια προσπάθεια της Πολιτείας να περιορίσει τις αβάσιμες μηνύσεις, κάτι όμως που στην πράξη οδήγησε σε αντίθετα αποτελέσματα. Εξάλλου στην πράξη σπανιότατη είναι η αυτεπάγγελτη άσκηση ποινικής διώξεως. Το αυτονόητο πλεονέκτημα αυτής της ρυθμίσεως είναι ότι θα περιορισθεί ο χρόνος για την υποβολή της εγκλήσεως/μηνύσεως από 5 έτη σε 3 μήνες.

3) **Για το αδίκημα της ψευδούς καταθέσεως**, ως σχετιζόμενο με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και το δημόσιο συμφέρον, **να μην επιτρέπεται παράσταση πολιτικής αγωγής** (κάτι βέβαια που προϋποθέτει νομοθετική αλλαγή). Αυτό θα οδηγήσει στην κατά πολύ ταχύτερη εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων, στις οποίες οι έντονος αντεγκλήσεις και προσωπικές αντιδικίες των διαδίκων είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση. Βεβαίως η ύπαρξη αντιλόγου από τον άμεσα ενδιαφερόμενο σίγουρα βοηθά στην πληρέστερη διαλεύκανση της υποθέσεως, αντίστοιχη όμως έλλειψη αντιλόγου υπάρχει και σε άλλα αδικήματα δημοσίου συμφέροντος, μεγαλύτερης μάλιστα απαξίας (π.χ. δωροδοκία υπαλλήλου). Μια άλλη, πιο προβληματική ίσως δογματικά, λύση θα ήταν και στην περίπτωση αυτή η ποινική διώξη να ασκείται κατ' έγκληση (όπως εξάλλου στην πράξη συμβαίνει στο 99,9% των περιπτώσεων), με την επιπλέον πρόβλεψη ότι η διώξη μπορεί να ζητηθεί και από τον χειριζόμενο την υπόθεση δικαστικό - εισαγγελικό λειτουργό, ώστε να μην αφεθούν ατιμώρητες ορισμένες κραυγαλέες περιπτώσεις, όταν για τον οποιοδήποτε λόγο δεν υποβάλλεται σχετική έγκληση.

4) Οι σχετικές υποθέσεις ψευδούς καταμηνύσεως και καταθέσεως, μετά από την κατ' άρθρον 59 παρ. 2 ΚΠΔ αναστολή της ποινικής διώξεως και την έκδοση αμετακλήτου αποφάσεως επί της κυρίας αποφάσεως, **να εισάγονται στο ακροατήριο μόνον κατόπιν βουλεύματος** και όχι με απ' ευθείας κλήση όπως σήμερα. Δυστυχώς η εμπειρία των ελαχίστων απαλλακτικών διατάξεων και η αβασάνιστη παραπομπή με κατηγορητήρια, όπου συχνά παρατίθεται αυτούσια η κατάθεση του μάρτυρος ή το περιεχόμενο της αρχικής μηνύσεως και στη συνέχεια απλά αναφέρεται ότι "όλα τα ανωτέρω είναι ψευδή", επιβάλλει δραστηκότερες λύσεις από την απλή αναστολή της ποινικής διώξεως. Βέβαια η λύση αυτή θα οδηγήσει σε πρώτο στάδιο σε επιβάρυνση των δικαστικών συμβουλίων και των εισαγγελέων, είναι δεδομένο ωστόσο ότι θα απαλλαγούν τα ακροατήρια από μεγάλο αριθμό προφανώς αβασίμων υποθέσεων ή έστω με πολύ περιορισμένο αντικείμενο σε σχέση με αυτό που διαγράφεται σήμερα με ένα απλό κατηγορητήριο. Επομένως μεσοπρόθεσμα το κέρδος (χρόνου και δαπανών) θα είναι πολύ μεγαλύτερο από το βραχυπρόθεσμο κόστος.

5) Στο άρθρο 363 Π.Κ. (συκοφαντική δυσφήμιση) να προβλεφθεί ρητώς **ότι τα δικαστικά πρόσωπα** (δικαστές, εισαγγελείς, γραμματείς, επιμελητές κλπ.) που λαμβάνουν υποχρεωτικά γνώση του δυσφημιστικού ισχυρισμού κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, **δεν είναι εξ αυτού του λόγου και μόνο τρίτοι**. Η λύση

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛΙΔΑ 3

Δεν είναι του παρόντος να αναλυθεί η δογματική διάσταση του ζητήματος, για το οποίο εξάλλου έχουν εκδοθεί αντιφατικές αποφάσεις του Αρείου Πάγου (ενδεικτικώς ΑΠ 490/2019, ΑΠ 841/2019) και το θέμα έχει οδηγηθεί στην Ολομέλεια. Είναι μάλλον δύσκολο όμως το Ακυρωτικό Δικαστήριο να αποστεί, χωρίς νομοθετική μεταβολή, της έως τώρα παγίας νομολογίας και της ασφάλειας δικαίου που αυτή συνεπάγεται.

Οι παραπάνω λύσεις είτε εν συνόλω είτε μεμονωμένως εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην πραγματική και όχι μόνο αριθμητική αποσυμφόρηση των πινακίων των Πλημμελειοδικείων. Εξυπακούεται ότι για κάθε μία απ' αυτές υπάρχει και ευπρόσωπος αντίλογος και ότι πιθανή υιοθέτησή τους θα προκαλούσε σίγουρα αντιδράσεις μερίδας του νομικού κόσμου, ίσως και του δικαστικού σώματος (ιδίως η υπ' αρ. 4), κάτι όμως που ούτως ή άλλως συνέβη πρόσφατα και με τις διατάξεις των νέων Κωδίκων. Ο νομικός κόσμος στην πλειοψηφία του έχει αποδειχθεί μάλλον φοβικός σε οποιουδήποτε είδους αλλαγές (οι παλαιότεροι θα θυμούνται ίσως τις έντονες αντιδράσεις που προκαλούσαν οι νομοθετικές παρεμβάσεις για τον περιορισμό της αλήστου μνήμης «προδικαστικής» στα πολιτικά δικαστήρια). Είναι αναμφισβήτητο ότι τέτοιες λύσεις συνεπάγονται και μείωση της δικηγορικής ύλης, πολύ μικρότερης όμως από ό,τι οι συλλήβδην παραγραφές αδικημάτων και ποινών, οι οποίες επιτείνουν το αίσθημα της ατιμωρησίας και εξαρτούν το αποτέλεσμα τους από τη χρονική και μόνο συγκυρία της εκδόσεως των νόμων και όχι από τη γενικότερη βούληση της πολιτείας για αποποινικοποίηση των συγκεκριμένων αδικημάτων.

Καλώς ή κακώς άλλες λύσεις που επί χρόνια συζητώνται για την αποσυμφόρηση των ποινικών ακροατηρίων (επιμήκυνση ωραρίου, αύξηση οργανικών θέσεων, αναδιάταξη δικαστηριακού χάρτη κλπ) δεν προκρίνονται για λόγους πολιτικού ή οικονομικού κόστους και δυστυχώς μαγικές λύσεις δεν υπάρχουν ούτε στη Δικαιοσύνη. Οι συνεχείς καταδίκες της χώρας μας από το Ε.Δ.Α.Δ. για παραβίαση του ευλόγου χρόνου διαρκείας της δίκης, αλλά και ο στοιχειώδης σεβασμός στον πολίτη, επιβάλλουν δραστικότερες αποφάσεις για τον περιορισμό της χρονικής διάρκειας εκδίκασης των ποινικών υποθέσεων, οι οποίες προφανώς δεν εξαντλούνται στις παρούσες προτάσεις.

Γεώργιος Μικρούδης

Εφέτης, Δ.Ν.

